

O JEZYKU

Na dzień dobry proponuję Wam zadanie związane ze znajomością błędów językowych, które bardzo często pojawiają się w naszej mowie codziennej.

Wybierzcie prawidłowe odpowiedzi.

1.	a) pomarańcza	b) pomarańcz
2.	a) sztucy	b) sztucców
3.	a) w cudzysłowiu	b) w cudzysłowie
4.	a) w każdym bądź razie	b) w każdym razie
5.	a) w Kwidzynie	b) w Kwidzynie
6.	a) napewno	b) na pewno
7.	a) usiąść się	b) usiąść
8.	a) na codzień	b) na co dzień
9.	a) na dworze	b) na dworzu
10.	a) znad	b) z nad
11.	a) tu pisze	b) tu jest napisane
12.	a) na prawdę	b) naprawdę
13.	a) do Radzyna Chełmińskiego	b) do Radzyna Chełmińskiego
14.	a) włanczać	b) włączyć
15.	a) przekonywający	b) przekonywujący
16.	a) kontrol	b) kontrola
17.	a) wziąć	b) wziąć
18.	a) dziś	b) dzień dzisiejszy
19.	a) swetr	b) sweter
20.	a) dwutysięczny dwudziesty	b) dwa tysiące dwudziesty

Podsumowanie znajdziecie na końcu tego artykułu.

„Błądzić jest rzeczą ludzką, popełniać błędy też”.

A teraz kilka ciekawostek o języku.

Czy wiecie, że:

1. Najwięcej osób na świecie posługuje się **językiem chińskim** - około miliard, angielskim - około 400 mln, hindi - ponad 300 mln, hiszpańskim - ponad 300 mln, arabskim - ponad 240 mln, bengalskim - ponad 200 mln, portugalskim - ponad 180 mln, rosyjskim - ponad 160 mln, indonezyjsko/malajskim - ponad 160 mln, japońskim - ponad 125 mln.
2. Najbardziej wielojęzyczne miasto to Londyn - można tam usłyszeć nawet 300 języków.
3. Najdłuższy alfabet ma język Khmerów w Kambodży - 74 znaki.
4. Najkrótszy alfabet ma 12 znaków i używa się go w języku Rotokas w Papui Nowej Gwinei.
5. Najczęściej tłumaczoną książką jest Biblia - dotychczas przetłumaczono ją na 500 języków.
6. Najtrudniejsze języki świata to: **chiński, japoński, arabski, fiński, węgierski i polski**.
7. Najstarsze, wciąż używane języki świata to język hebrajski, tamilski, **litewski**, farsi, islandzki, **macedoński**, baskijski, fiński i irlandzki.
8. Najpopularniejsze języki świata to: **angielski, francuski, hiszpański, włoski** i suahili.
9. Najdziwniejsze języki świata to **Tuyuca** - język Indian ze wschodniej Amazonii, **yupik** - język eskimoski, używany na Alasce i na Syberii, język silbo, używany się na Gomerze, jednej z Wysp Kanaryjskich, składający się wyłącznie z gwizdów i służący do porozumiewania się na dużych odległościach.
10. Najstarszy zachowany linearny alfabet świata to alfabet fenicki powstały ok. roku 1050 p.n.e. odczytywany najczęściej od prawej do lewej.
11. Nikt nie wie dokładnie, ile języków istnieje na świecie. Nawet bardzo doświadczony językoznawca nie będzie w stanie dać odpowiedzi na to pytanie. Uważa się, że na świecie jest około **7 000 języków**. W Europie używa się tylko 230 języków, gdy w Azji mówią aż w 2 000 językach. Regionem szczególnie bogatym na różnorodność językową jest Papua-Nowa Gwinea, gdzie tylko około 4 mln osób używa 832 języki.
12. Nie da się policzyć liczby słów w języku, ponieważ trudno jest określić, co jest słowem. Na przykład, homonimy są uważane za jedno słowo lub dwa („granat” jak owoc, jak broń)? Załóżmy, że homonimami są dwa różne słowa to należy liczyć i formy słów osobno („wiatr, wietrze, wietrzny, wietrzysko...”). Albo, „czar-ziele” - to jedno słowo lub dwa słowa połączone? A jak na temat zapożyczonych słów, weźmiemy je pod uwagę przy liczeniu słów danego języka? Na przykład, czy uważa się, że angielskie słowo „bestseller” jest polskim, gdy próbujemy policzyć liczbę słów w języku polskim?

Co do języka polskiego, z wyłączeniem form fleksyjnych, a liczeniem tylko pojedynczych słów, możemy dojść do wniosku, że ma około **140 tysięcy wyrazów**. W języku niemieckim, na przykład, około 200 tysięcy słów i francuski zawiera mniej niż 100 tysięcy wyrazów. Najbogatszym językiem na świecie jest język angielski - zawiera nie mniej niż 250 tysięcy słów.

13. Według Wikipedii, najdłuższy wyraz na świecie składa się z **189 819 liter**. Pełne jego wymówienie zajmuje ponad 3 godziny. Jest to pełna chemiczna nazwa **tytyny** (białko mięśni poprzecznie prążkowanych u kręgowców) w języku angielskim. Oczywiście, teoretycznie można utworzyć i dłuższe kombinacje. Na przykład wyraz „praprapra...pradziadek” lub „praprapra...prababcia” może trwać w nieskończoność...

Zadanie dla Was: Spróbujcie wymówić najdłuższy wyraz świata...

Ciekawostki o języku polskim.

1. Język polski, zwany też polszczyzną należy do grupy języków **zachodniosłowiańskich** wraz z językami czeskim, słowackim, kaszubskim, dolnołużyckim, górnołużyckim i wymarłym połabskim.
2. Szacuje się, że język polski jest językiem ojczystym **około 44 milionów ludzi na świecie** - używają go zarówno mieszkańcy Polski, jak i osoby tworzące Polonię za granicą.
3. Język polski może być zapisywany **polską cyrylicą**, którą usiłowano wprowadzić w latach 1840-1865. Obecnie posługują się nią jedynie mieszkańcy wsi Wierszyna w Rosji.
4. Za **najstarsze** w języku polskim uchodzą dwa zdania: „Day, ut ia pobrusa, a ti poziwai” zapisane w 1270 na karcie 24 tzw. „Księgi henrykowskiej” oraz „Byegaycze, byegaycze! (...) Gorze są nam stalo!” zapisane w latach 1455-80 w „Rocznikach”, czyli kronikach sławnego Królestwa Polskiego spisanych przez Jana Długosza.
5. Najstarszy druk w języku polskim ukazał się w 1475 **we Wrocławiu**. Były to trzy modlitwy katolickie „Ojcze nasz”, „Zdrowaś Maryjo” oraz „Wierzę w Boga” opublikowane w tzw. „Statutach Elyana” (łac. Statuta synodalia episcoporum Wratislaviensium) w Drukarni Świętokrzyskiej - pierwszej wrocławskiej oficynie wydawniczej założonej przez Kaspra Elyana.

6. Podczas zjazdu łęczyckiego w 1285 roku postanowiono używać w szkołach klasztorach języka polskiego równoległe z łaciną.
7. Według niektórych słowników „**konstantynopolitańczykowiec**” to jest najdłuższe słowo języka polskiego (32 litery).

Zadanie dla Was: Wymówcie głośno najdłuższe słowo języka polskiego...

konstantynopolitańczykowiec

8. **Dykcjonarz** - to staropolska nazwa słownika. Jeden z pierwszych drukowanych słowników zawierających słowa w języku polskim ukazał się w 1526 roku i zawierał 2444 polskie hasła.
9. Najdłuższe słowo, w którym występują znaki właściwe tylko dla polskiego alfabetu to „**źółć**”.
10. Język polski liczy od 150 000 do 200 000 wyrazów (wraz z odmianami i nazwami własnymi) - tyle słów uwzględniają najczęściej słowniki ortograficzne. Jednak podanie dokładnej liczby nie jest możliwe (jak podaje Rada Języka Polskiego) ze względu na duże możliwości słowotwórcze występujące w naszym języku. Myślę, że dzięki pandemii powstało wiele innowacji językowych, powiązanych ze słowem „korona”.
11. Język polski - wraz z chińskim, węgierskim i fińskim - uznawany jest za jeden z najtrudniejszych języków na świecie.
12. Słowo najtrudniejsze do napisania. Długość wyrazów nie jest największym zmartwieniem użytkowników języka polskiego. Polszczyzna charakteryzuje się skomplikowanymi i zawiłymi regułami, które są odbiciem rozwoju języka na przestrzeni wielu stuleci. Ortograficzne zasady nie byłyby sobą, gdyby nie ogromna ilość wyjątków. Jednym z takich wyjątków jest „**gźęźółka**”. Ten językowy potworek (oznaczający kukułkę) opiera się na najbardziej ortodoksyjnych regułach ortograficznych, więc mamy tylko jedno wyjście: nauczyć się graficznego obrazu tego słowa.
13. Słowo najcięższe do wymówienia. Język polski uważa się za niezwykle ciężki dla obcokrajowców. Zdarza się, że bywa on utrapieniem również dla rodzimych użytkowników. Zwłaszcza gdy musimy wymówić słowo składające się właściwie z samych szumiących, szeleszczących i syczących głosek czy spółgłoskowych zbitek, pełnych różnych językowych świstów i szumów. Klasycznym przykładem gromad takich słów jest zabawna fraza, wymyślona przez Jana Brzechwę: „**W Szczebreszynie chrząszcz brzmi w trzcinie**”. To popularne zdanie to **łamaniec językowy**.

Małe miasteczko **Szczebrzeszyn**, dzięki niezwyklej popularności tego łamańca, stało się półoficjalną stolicą polszczyzny, czego przepięczeniem jest odbywający się w nim Festiwal Języka Polskiego. Szczebrzeszyn i jego lokalny chrząszcz na pewno stali się symbolami fonetycznej trudności polszczyzny.

Na koniec proponuję zabawę słowną na prawie każdej okazji.

Należy jak najwyraźniej i jak najszybciej wypowiedzieć trudne łamańce językowe po polsku. Powodzenia! Najpierw klasyka i łamańce raczej łatwe, na rozgrzewkę:

- Nie pieprz wieprza pieprzem Pietrze, bo bez pieprzu wieprz jest lepszy.
- Król Karol kupił królowej Karolinie korale koloru koralowego.
- W Szczebrzeszynie chrząszcz brzmi w trzcinie.
- Czy Tata czyta cytaty z Tacyta.

Jeżeli idzie Wam łatwo to coś odrobinę trudniejszego:

- Czy rak trzyma w szczypcach strzęp szczawiu czy trzy części trzciny.
- Wyrewolwerowany rewolwerowiec wyrewolwerował swój nie wyrewolwerowany rewolwer.
- Szczwanego czepka szczwany czepek zaszczeplił na szczypicę.
- Jola lojalna, Jola nielojalna.
- Stół z powyłamywanymi nogami.
- I wespół w zespół by żądz moc móg zmóg.
- Leży Jerzy na wieży i nie wierzy, że w tej wieży jest sto jeży i pięćdziesiąt jeżozwierzy.
- W czasie suszy szosa sucha.
- To cóż, że ze Szwecji, to nic, że ze Szwecji.

No i łamańce językowe, z którymi zwykle są większe problemy:

- Pocztmistrz z Tczewa.
- Z rozentuzjasmowanego tłumu wyindywidualizował się niezidentyfikowany prestidigitator, który wyimaginował sobie samounicestwienie.
- Na wyścigach wyścigowych wyścigówek wyścigowych wyścigówka wyścigowa wyścignęła wyścigówkę wyścigową numer sześć.
- Głaszcz jeźdźcze rżącego źrebca!

- Bzyczy bzyg znad Bzury zbzikowane bzdury, byczy bzdury, bzdurstwa bzdurzy i nad Bzurą w bzach bajdurzy, byczy bzdury, bzdurnie bzyka, bo zbzikował i ma bzika.
- Przez przemyską pszenicę przeszła przemycona przez praśną przełęcz przeorysza przedniego zakonu.
- Wpadł ptak do wytapetowanego pokoju.
- Czy się Czesi cieszą, że się Czesio czesze?

Czy ktoś dał radę?

Odpowiedzi do zadania na dzień dobry:

- 1.- a, 2.- b, 3.- b, 4.- b, 5.- b, 6.- b, 7.- b, 8.- b, 9.- a, 10.- a,
11.- b, 12.- b, 13.- b, 14.- b, 15.- a, 16.- b, 17.- b, 18.- a, 19.- b, 20.- b

*„Język polski jest piękny, ponieważ szeleści jak jesienne liście,
skrzypi jak mróz zimową porą, świszczy jak wiosenny wiatr,
ale i tak rozgrzewa nas, niczym lato ortografią i interpunkcją”.*

Karolina Błażejczyk

Pozdrawiam serdecznie!

Iwona Kozłowska